

Отже, в сучасних умовах розвитку держави місцеві запозичення можуть стати ефективним фінансовим інструментом формування ресурсної бази для органів місцевого самоврядування.

Література:

1. Бюджетний Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення місцевих запозичень» від 16.02.2011 р. №110. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/110-2011-п>.

3. Петриків А.В. Напрями та заходи з удосконалення системи місцевих запозичень в Україні. *Наукові розвідки з державного та муніципального управління*. 2013. №1. С. 213 – 227.

4. Пастернак М.М. Місцеві позики як інструмент фінансування соціально-економічних програм органів місцевого самоврядування: автореф. дис. ... кандид. екон. наук: 08.04.01 / Науково-дослідний фінансовий ін-т при Міністерстві фінансів України. Ірпінь. 2001.

5. Кореняко М.Г. Муніципальні запозичення як інструмент підтримки економічного розвитку регіонів. *Регіональна економіка*. 2008. № 4. С. 32 – 37.

Суша Христина Володимирівна

ст. гр. Фм -21, ТНЕУ

Науковий керівник - к.е.н., доцент Машко А.І.

ДОМІНАНТИ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ

Питання державного боргу стало основним об'єктом дослідження багатьох економістів ще на початку XVI століття. Так, меркантилісти, розглядали державу, як «головного підприємця». Вони були прихильниками значного державного втручання в економічний розвиток суспільства. Найважливішим джерелом фінансування державного бюджету меркантилісти вважали кредити, а додаткове надходження грошей у національну економіку розглядали виключно, як позитивне явище.

Разом із меркантилістами питання державного боргу досліджували і фізіократи. Проте, на протипагу меркантилістам, основним об'єктом їх дослідження була виробнича сфера, оскільки основним джерелом багатства нації вони вважали сільське господарство, а державні кредити

характеризували виключно, як негативне явище, так як вони «примножують непродуктивний клас населення» [1].

Погляди фізіократів підтримували і представники класичної економічної школи. Так, А. Сміт писав, що безмірне нарощування боргів може призвести до краху всіх великих націй [3]. Він також стверджував, що при збільшенні державного боргу зростають і податки, а це в свою чергу спричиняє значний відтік капіталу. Виходячи з цього, класики стверджували, що фінансування державних видатків за рахунок кредитів, може призвести до значного погіршення її економічного становища.

Погляди А. Сміта підтримував і Д. Рікардо. Він вважав, що система державних запозичень не є найбільш доцільною, для покриття державних витрат, оскільки саме така системи робить людей менш заощадливими та не показує реальне фінансове становище в якому знаходиться нація. Дослідник стверджував, що внаслідок запозичень країна стає біднішою, адже уряд та приватні особи не використовують кредитні кошти з максимальним ступенем ефективності [4, с. 204].

Разом з тим, вчений вважав, що відсоткові платежі, які мають бути сплачені майбутніми поколіннями, не є для них тягарем, оскільки вони розглядаються як внутрішні трансферти.

А. Сміт та Д. Рікардо мали однакову точку зору стосовно наслідків запозичень, оскільки критично ставилися не до самого факту існування боргу, а до його негативного впливу на накопичення капіталу.

Кардинально інші погляди представляв у свої працях Т. Мальтус. Він розглядав державний борг, як досить ефективний спосіб збільшення попиту, оскільки, на його думку, наявність державного боргу стимулює усунення непотрібних товарів з ринку та сприяє нарощуванню обсягів виробництва. У випадку погашення всіх боргів Т. Мальтус прогнозував значне скорочення споживання. В своїх наукових працях вчений впевнено стверджував, що між зростанням національного виробництва та збільшенням боргового тягара існує пряма залежність [4].

Таким чином, більшість «пізніх» класиків притримувались думки, що державні запозичення не є виключно негативним явищем, оскільки набагато важливішим є не проблема наявності чи відсутності державного боргу, а напрями використання коштів, що були позичені.

Питання державного боргу залишається надзвичайно важливим і сьогодні, оскільки величина державного боргу, його динаміка та темпи зміни відображають економічне становище держави та ефективність функціонування відповідних державних структур.

Основною проблемою, яка існує сьогодні, є те, що вже протягом багатьох років Україна стикається з хронічним бюджетним дефіцитом та дефіцитом платіжного балансу, при цьому не враховуються об'єктивні

закономірності управління зовнішнім боргом, що в свою чергу, може спричинити загострення фінансової кризи та розвалу фінансової системи нашої держави [5].

Державний борг виникає через те, що обсяг коштів, які необхідні для виконання державою її основних функцій є набагато більшим за обсяг її реальних доходів, тому держава змушена мобілізувати додаткові фінансові ресурси, для покриття своїх видатків. Виходячи з цього, можна сказати, що між державним боргом та бюджетним дефіцитом існує пряма залежність, оскільки державні позики є головним економічно виправданим джерелом покриття бюджетних дефіцитів.

Найчастіше основними кредиторами держави виступають: громадяни, які придбали цінні папери емітовані урядом (резиденти), фізичні та юридичні особи, що є резидентами інших країн, міжнародні фінансові інститути та іноземні держави.

Процес залучення фінансування, розміщення та погашення державного боргу характеризує політику уряду, щодо управління державним боргом.

Система управління державним боргом країни складається з таких етапів:

- аналіз кредитоспроможності (можливість країни позичати кошти);
- оцінка платоспроможності (можливість обслуговувати борг);
- контроль рівня заборгованості;
- контроль за складом внутрішнього та зовнішнього боргу.

Потрібно зазначити, що основною загрозою для боргової безпеки нашої держави є не розмір боргу, а терміни його погашення, оскільки більшість запозичень є короткостроковими, тому з метою їх погашення та обслуговування держава вимушена брати нові позики.

Незважаючи на скорочення частки державного боргу в загальному обсязі ВВП сальдо залучень-виплат залишається негативним. Це свідчить про те, що нові позики спрямовуються на погашення вже існуючих боргових зобов'язань. Більше того, через недостатність позичкових коштів, на обслуговування зовнішніх зобов'язань спрямовувалась частина ресурсів внутрішнього споживання та інвестування (позитивне сальдо платіжного балансу та профіцит державного бюджету). Це стало причиною відсутності позитивного ефекту для економічного розвитку держави від зовнішніх та внутрішніх запозичень.

Прийнятна величина державного боргу України дає можливість здійснювати нові внутрішні та зовнішні запозичення. Проте, слід враховувати, що такі запозичення здатні позитивно вплинути на всю економіку країни, тільки якщо вони спрямовані на вирішення важливих

стратегічних завдань економічного розвитку нашої держави, а не на покриття уже існуючих запозичень.

Література:

1. Башко В.Й. Напрями вдосконалення механізму надання державних гарантій в Україні. *Фінанси України*. 2013. № 6. С. 72 – 78.

2. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. Москва: Эксмо, 2007. 960 с.

3. Рикардо Д. Начало политической экономии и податного обложения. Москва: Государственное издательство, 1929.

4. Новосьолова О.С. Державний борг: діалектика теоретичних уявлень та оцінка сутності. URL: <http://esj.oa.edu.ua/articles/2013/n23/33.pdf>. (дата звернення: 01.11.2018).

5. Жукова Н., Рибак С. Державний борг та його вплив макроекономічний розвиток України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2012. Вип. 138. С. 34 – 38.

Ткаченко Анастасія Олександрівна

ст. гр. ФЗм-21, ТНЕУ

Булавинець Вікторія Михайлівна

к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Планування є важливою складовою бюджетного процесу як в Україні, так і в зарубіжних країнах. Однак зарубіжна практика бюджетного планування містить окремі елементи, які суттєво відрізняють її від вітчизняної. Зокрема, на місцевому рівні в багатьох зарубіжних країнах бюджетне планування включає розробку двох основних документів – довгострокового фінансового плану та щорічного бюджету. Розробка цих двох документів місцевими органами влади є законодавчо встановленою вимогою, оскільки без якісного бюджетного планування на довго- і середньостроковий період неможливо досягти ефективного використання бюджетних коштів, адже воно забезпечує взаємозв'язок між стратегічними пріоритетами державного розвитку і тактичними заходами, що реалізуються органами влади в поточному фінансовому році. Тому необхідність перспективного бюджетного планування (на період 3-5 років) є загально визнаною в більшості зарубіжних країн: фінансовий план